

методом очищення радіоактивно забруднених середовищ, особливо водних. Разом із тим її ефективність залежить від умов середовища, генетичних особливостей рослин та належної утилізації забрудненої біомаси, що потребує подальших досліджень і вдосконалення технологій. Незважаючи на це, результати досліджень підтверджують значний потенціал біологічних методів у відновленні довкілля після радіаційного впливу.

Список літератури:

1. Alexandra de Castro. Sunflowers, cleaners of nuclear disasters. United academics magazine. URL:<https://www.ua-magazine.com/2022/03/27/sunflowers-cleaners-of-nuclear-disasters/>

2. Phytoremediation of strontium by different sunflower cultivars (*Helianthus annuus* L.): insights from accumulation traits and subcellular distribution / M. Sun et al. *International Journal of phytoremediation*. 2025. Р. 1–10. URL: <https://doi.org/10.1080/15226514.2025.2586803>

УДК 37:502/504(477)

**ОСВІТНІ АСПЕКТИ НАСЛІДКІВ ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ
КАТАСТРОФИ**

Шурин О. І.

Рівненський державний гуманітарний університет

E-mail: olena.shuryn@rshu.edu.ua

Аварія на Чорнобильській атомній електростанції 26 квітня 1986 року стала однією з найбільших техногенних катастроф в історії людства. Наслідки катастрофи виявилися не лише екологічними чи медичними. Подія суттєво вплинула на соціальні інститути, зокрема на систему освіти. Зміни торкнулися організації навчального процесу, здоров'я учнів, психологічного стану дітей, а також змісту освітніх програм і напрямів наукових досліджень.

У зв'язку із масовою евакуацією населення із зони високого радіоактивного забруднення школи та дитячі садки в Прип'яті,

Чорнобилі та навколишніх населених пунктах припинили роботу.

Це спричинило низку освітніх проблем: перевантаження шкіл у місцях переселення; необхідність швидкої інтеграції дітей-переселенців у нові колективи; адаптацію навчальних програм; створення спеціальних оздоровчих таборів і санаторних шкіл.

У багатьох випадках учні, які були евакуйовані, переживали тривалі перерви в навчанні, що позначалося на їхніх освітніх результатах.

Діти стали однією з найбільш уразливих груп після катастрофи. Радіоактивне забруднення спричинило підвищення ризику захворювань [1]. У системі освіти це проявилось у зростанні кількості дітей із хронічними захворюваннями, необхідності регулярних медичних обстежень у школах, організації спеціальних програм оздоровлення, адаптації навчального навантаження.

З'явилися спеціалізовані санаторні школи та освітні програми, які поєднували навчання з медичною реабілітацією.

Чорнобильська катастрофа значною мірою стимулювала розвиток екологічної освіти в Україні та світі. У навчальних програмах з'явилися теми, пов'язані з екологічною безпекою та відповідальним використанням природних ресурсів. Екологічна освіта почала розглядатися як важливий інструмент формування екологічної свідомості та відповідального ставлення до навколишнього середовища [2].

Після аварії активізувалися міждисциплінарні дослідження, які об'єднували фізику, біологію, медицину, екологію та педагогіку. В університетах і наукових центрах почали розвиватися освітні програми з радіаційної екології та безпеки.

Сьогодні Чорнобильська зона відчуження стала унікальною територією для наукових досліджень і освітніх практик. Тут проводяться екологічні та біологічні дослідження, спостереження за відновленням екосистем, дослідження впливу радіації на живі організми тощо.

На території зони функціонують наукові станції, де працюють дослідники з різних країн. Для здобувачів освіти

екологічних і природничих спеціальностей організовуються польові практики та дослідницькі експедиції.

Чорнобиль став своєрідною «відкритою лабораторією», що дозволяє вивчати довготривалі наслідки радіаційного забруднення та процеси природного відновлення екосистем [3].

Чорнобильська катастрофа стала подією, яка глибоко вплинула не лише на екологію та здоров'я людей, а й на систему освіти. Евакуація населення, погіршення стану здоров'я дітей та психологічні наслідки вимагали адаптації освітніх практик і розвитку нових форм підтримки учнів.

У довгостроковій перспективі катастрофа сприяла появі нових освітніх напрямів, зокрема екологічної освіти та досліджень радіаційної безпеки. Чорнобильська зона перетворилася на важливий науковий і освітній простір, де вивчаються процеси відновлення природи та вплив радіації на екосистеми.

Список літератури:

1. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України. Екологічна освіта та наука. URL: <https://mepr.gov.ua/topics/novyny/ekologichna-osvita-ta-nauka/> (дата звернення: 31.03.2026).

7. Колб О., Кухтей Р. Уроки Чорнобильської катастрофи в контексті забезпечення національної безпеки України. *Українська поліцейстика: теорія, законодавство, практика*. № 1 (1). 2021. С. 95–99.

8. Матеріали психологічних читань «Чорнобиль й війна – трагічний екологічний досвід історичної пам'яті». URL: <https://kpr.cnu.edu.ua/2023/05/08/chornobylski-chytannia-na-fakulteti-psykholohii/>